

Vastaanottaja
Tampereen kaupunki

Asiakirjatyyppi
Luontoselvitys

Päivämäärä
12.11.2025

HIEDANRANNAN ASEMAKAAVOJEN NRO 8893 JA 8894 LUONTOSELVITYKSET 2025

HIEDANRANNAN ASEMAKAAVOJEN LUONTOSelvITYKSET 2025

Projekti	Hiedanrannan asemakaavojen nro 8893 ja 8894 luontoselvitykset 2025
Projekti nro	1510089814
Vastaanottaja	Tampereen kaupunki
Asiakirjatyyppi	Luontoselvitys
Versio	Valmis
Päivämäärä	12.11.2025
Laatija	Tuuli Kuumola, Iida Österman, Edward Klun, Aku Kalliomäki, Ramboll Finland Oy
Tarkastaja	Tiina Virta, Jaakko Soininen, Ramboll Finland Oy
Kansikuva	Lielahden kartanopuisto. © Tuuli Kuumola, Ramboll Finland Oy

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	1
1.1	Yleiskuvaus	1
1.2	Aineistot	1
1.3	Luontoselvitykset	1
2.	KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	2
2.1	Taustaa	2
2.2	Menetelmät	3
2.3	Tulokset	5
3.	PESIMÄLINNUSTO	9
3.1	Taustaa	9
3.2	Menetelmät	9
3.3	Tulokset	10
4.	LEPAKOT	13
4.1	Taustaa	13
4.2	Menetelmät	14
4.3	Tulokset	17
5.	HYÖNTEISPOTENTIALI	23
5.1	Taustaa	23
5.2	Menetelmät	24
5.3	Tulokset	25
6.	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	28
7.	LÄHTEET	30

LIITTEET

Liite 1. Mäkelä ja Salon (2024) Luopas-oppaan arvottamisen luokitus ja kriteeristö.

Liite 2. Koostekarttoja asemakaavojen 8893 ja 8894 luontoselvityksistä

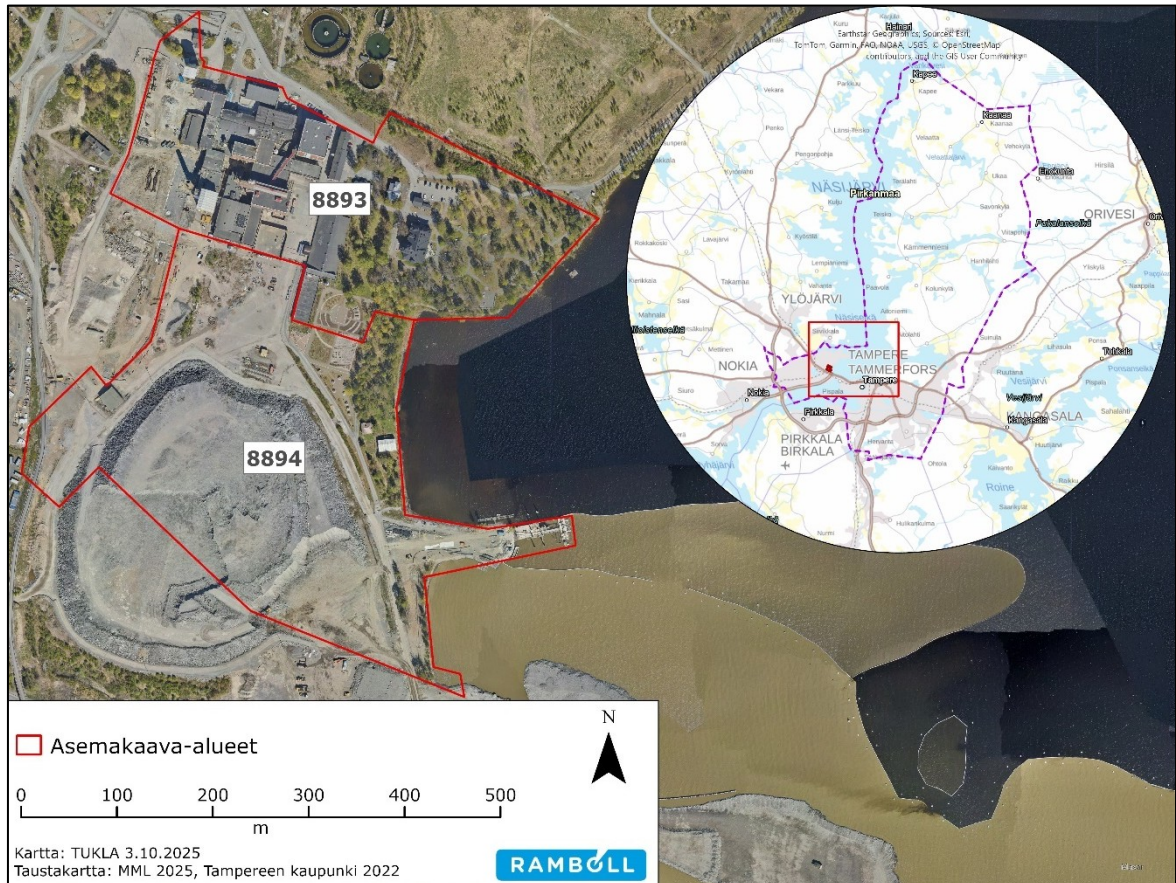
Pohjakartat: ©2025 Maanmittauslaitos

Kuvat: Tuuli Kuumola, Edward Klun ©2025 Ramboll Finland Oy

1. JOHDANTO

1.1 YLEISKUVAUS

Tämä luontoselvitys on tehty Hiedanrannan asemakaavojen nro 8893 ja 8894 laatimisen tueksi Tampereen kaupungin toimeksiannosta. Asemakaava-alueet (myöhemmin kaava-alueet) sijaitsevat Pirkanmaalla Tampereen kaupungin keskustasta luoteeseen, pitkin Näsijärven rantaa (Kuva 1-1). Molempien asemakaavojen yhteenlaskettu pinta-ala on noin 19 ha. Kaava-alueet koostuvat teollisuusrakennuksista, rakennustyömaista sekä Lielahden kartanosta ja sen kulttuuriympäristöstä Näsijärven rantaviivaa pitkin.

Kuva 1-1. Asemakaava-alueiden sijainti. (Taustakartat: Tampereen kaupunki 2022, MML 2025).

1.2 AINEISTOT

Selvityksen lähtötietoina hyödynnettiin avoimia aineistoja (Maanmittauslaitos 2025, Metsäkeskus 2025) sekä alueen aiempia luontoselvityksiä (Faunatica Oy 2015, Tampereen kaupunki 2016, Sitowise 2021a, 2021b). Uhanalaisten lajien tiedot pyydettiin Suomen Lajitietokeskuksen (2025b, 2025c) rekisteristä kahdella aineistopyynnöllä. Aineistopyynnot tehtiin viranomaiskäyttöön tarkoitetulla Virva-rajauksella erikseen kasvilajeille (aineistopyyntö 28.7.2025) ja hyönteislajeille (aineistopyyntö 13.10.2025).

1.3 LUONTOSELVITYKSET

Ramboll Finland Oy toteutti alueella vuonna 2025 useita luontoselvityksiä (Taulukko 1). Selvitysten tarkoituksena oli kartoittaa ja kuvata kaava-alueiden huomionarvoista lajistoa ja arvokkaita luontokohteita. Työhön osallistuivat Ympäristösuunnittelija (AMK) Aku Kalliomäki, LuK ympäristötieteilijä (ekologi) Tuuli Kuumola ja FM ekologi Iida Österman Ramboll Finland Oy:stä. Hankkeessa projektipäällikkönä toimi FM Tiina Virta. Laatutarkastukseen osallistui myös FT ekologi Jaakko Soininen Ramboll Finland Oy:stä.

Taulukko 1. Rambollin toimesta vuonna 2025 tehtyjen luontoselvitysten maastotyöt ja tekijät.

Luontoselvitys	Päiviä	Ajankohta	Selvittäjä ja raportoiija
pesimälinnusto	3	3.–30.6.2025	Aku Kalliomäki
kasvillisuus- ja luontotyypit	1	30.7.2025	Tuuli Kuumola
lepakot	4	11.4., 25.6., 2.8. & 20.8.2025	Edward Klun
hyönteispotentiaali	-	syksy 2025 (ei maastoja)	Iida Österman

Luontoselvityksissä havaitut arvokkaat kohteet arvoitettiin ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi” -oppaan eli ns. Luopas-oppaan (Mäkelä & Salo 2024) luokituksen ja kriteerien mukaisesti neljään arvoluokkaan: Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet, Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet, Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet ja Luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet (ks. Liite 1). Arvoluokat määritettiin kunkin selvityksen kohdalla aluksi erikseen ja niiden pohjalta laadittiin koostekartta, joka on esitetty viimeisessä luvussa (ks. luku 6). Arvottamisen perusteella hankealueen luonnonarvot voitiin asettaa tärkeysjärjestykseen ja antaa kaikkia luontoselvityksiä tiivistäviä suosituksia.

2. KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

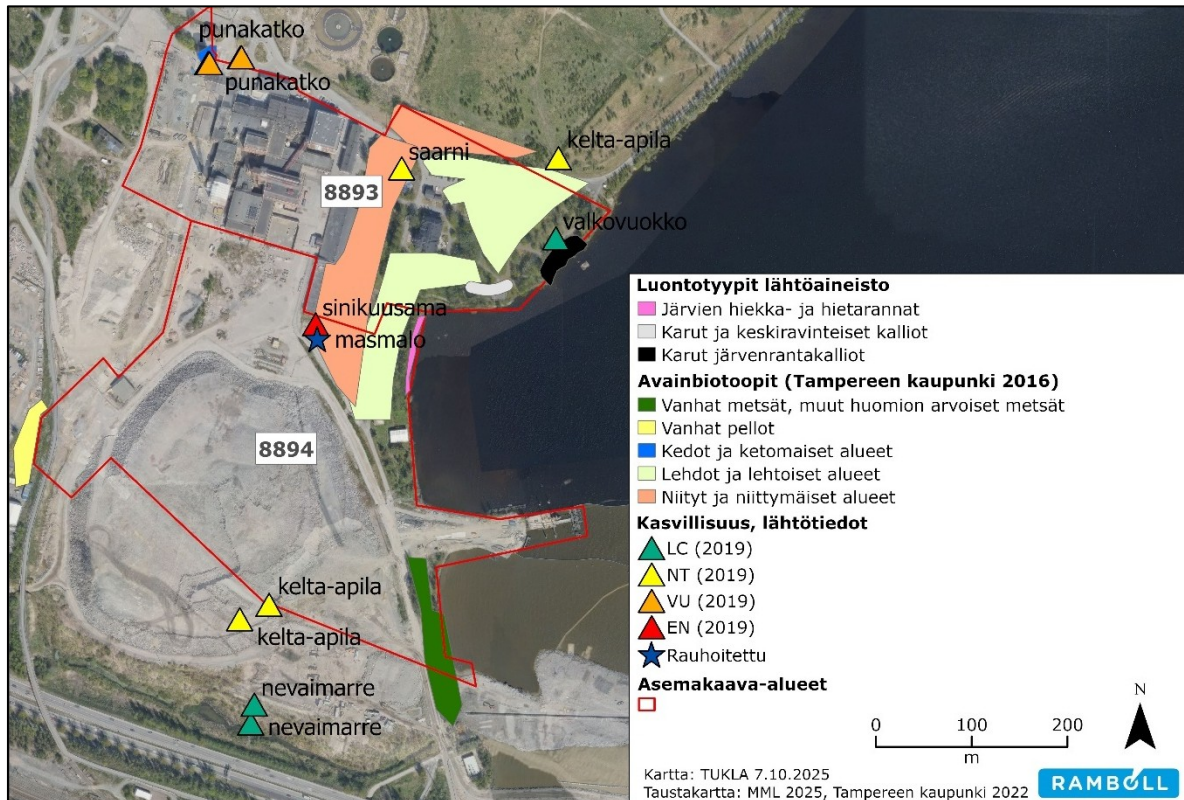
2.1 TAUSTAA

Asemakaava-alueet sijaitsevat Tampereen kaupunkialueella, eikä niiden läheisyyteen sijoitu suojelualueita (valtion luonnonsuojelualueet, valtion muut suojelualueet tai Natura 2000-verkoston kuuluvat suojelualueet) tai Metsäkeskuksen rekisterissä olevia Metsälain (1093/1996) 10 §:n tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristökuviota. Lähin yksityismaiden suojelualue sijoittuu kaava-alueista noin 1 km luoteeseen (Vaakkolammin ja Likokallion luonnonsuojelualue, YSA202118). Kaava-alueilta on tiedossa uhanalaisten kasvilajien havaintoja ja avainbiotoopeiksi arvioituja ympäristöjä (Suomen Lajitietokeskus 2025c, Tampereen kaupunki 2016) (Taulukko 2, Kuva 2-1). Lieulahden kartanon alueella on uhanalaisten lajien ja luontotyyppien keskittymä, joka ei ole ns. hotspotkeskittymä (Pirkanmaan liitto 2025).

Taulukko 2. Suomen Lajitietokeskuksen (2025c) rekisterin havainnot kaava-alueilla ja niiden läheisyydessä.

Laji	Huomionarvoisuus ¹	Havaintovuosi	Havaintomäärä	Muuta
Kelta-apila (<i>Trifolium aureum</i>)	NT	2015, 2020	3	
Masmalo (<i>Anthyllis vulneraria</i>)	Rauhoitettu	2025	2	Toinen havainto rikastamisniityltä, toisen havainnon koordinaatit epätarkat.
Nevaimarre (<i>Thelypteris palustris</i>)	LC	2004, 2015	2	Alueellisesti uhanalainen, mutta ei etelä-borealisella vyöhykkeellä.
Punakatko (<i>Torilis japonica</i>)	VU	2001, 2015	5	Noin aarin alalla.
Saarni (<i>Fraxinus excelsior</i>)	NT	2025	1	
Sinikuusama (<i>Lonicera caerulea</i>)	EN	2025	1	Väärä tunnistus: havaintoerän kuvien perusteella havainto koskee imeläkurjenhernetä (<i>Astragalus glycyphyllos</i> , CR).
Valkovuokko (<i>Anemone nemorosa</i>)	LC	2020	1	Alueellisesti uhanalainen, mutta ei etelä-borealisella vyöhykkeellä.

¹Uhanalaisuus IUCN-uhanalaisuusluokituksessa: CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen.

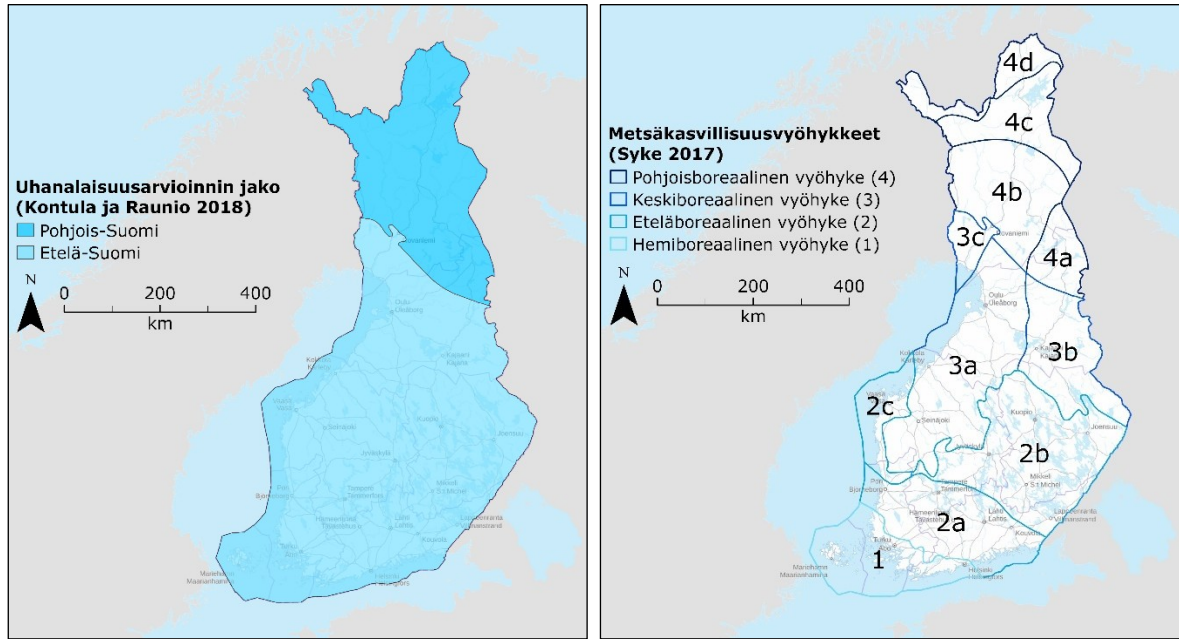
Kuva 2-1. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen lähtötiedot (Suomen Lajitietokeskus 2025c, Tampereen kaupunki 2016). (LC=elinoimainen, NT=silmälläpidettävä, VU=vaarantunut, EN=erittäin uhanalainen)

2.2 MENETELMÄT

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen tarkoituksena oli selvittää kaava-alueiden (selvitysalue) kasvillisuutta ja luontotyyppisiä. Selvityksessä erityistä huomiota kiinnitettiin Mäkelä ja Salon (2024) listaamiin erityisesti huomioitaviin luonnonarvoihin:

- luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n ja 65 §:n suojellut luontotyypit
- vesilain (587/2011) 2 luvun 11 §:n suojellut vesiluontotyypit
- LuTU-luokittelun uhanalaiset luontotyypit (Kontula & Raunio 2018a, 2018b)
- ekologinen verkosto
- IUCN-luokittelun uhanalaiset kasvilajit (Hyvärinen ym. 2019)
- luonnonsuojelulain (9/2023) 77 §:n erityisesti suojeltavien eliölaajien esiintymät
- luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n tiukkaa suojelua edellyttävien eliölaajien lisääntymis- ja levähdyspaikat (luontodirektiivin liite IV(b))
- luonnonsuojelulain (9/2023) 79 §:n Euroopan unionin tärkeinä pitämien eliölaajien esiintymispaikat (luontodirektiivin liite II)

Selvityksessä keskityttiin lisäksi yleisemmällä tasolla Mäkelä ja Salon (2024) listaamiin muihin luonnonarvoihin. Muita luonnonarvoja ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta ja paikallisesti tärkeät luontotyypit, Suomen vastuuluontotyypit sekä LuTU-luokittelun alueellisesti uhanalaiset, silmälläpidettävät ja puutteellisesti tunnetut luontotyypit. Suomen luontotyyppiin uhanalaisuusarvioinnissa uhanalaisuus on arvioitu koko maan tasolla ja alueellisesti erikseen Etelä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa (Kuva 2-2).

Kuva 2-2. Suomen jako Kontula ja Raunion (2018a) luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa Etelä- ja Pohjois-Suomeen (vas.) ja metsäkasvillisuusvyöhykkeiden aluejaot (oik.).

Metsälain (1093/1996) 10 §:n mukaiset metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) elinympäristöt huomioidaan ensisijaisesti arvokkaiksi luontokohteiksi joidenkin aiemmin mainittujen luontoarvojen kuten uhanalaisuuden perusteella. Luontotyyppien lisäksi muihin luonnonarvoihin kuuluvat rauhoitettujen (9/2023, LSL 69 §) sekä silmälläpidettävien ja alueellisesti uhanalaisten kasvilajien esiintymät (Hyvärinen ym. 2019).

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen maastokäynnin valmisteluun hyödynnettiin kaava-alueilla aiemmin toteutettujen luontoselvitysten lisäksi ilmakehän ja peruskarttatarkastelua (MML 2025), Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyypit -selvityksen kartta-aineistoja (Pirkanmaan liitto 2025) ja uhanalaisten lajien havaintotietoja (Suomen Lajitietokeskus 2025c).

Koska valtaosa kaava-alueista on rakennettua, selvitysalueeksi rajattiin kaava-alueet kokonaisuudessaan. Maastokäynti tehtiin yhden päivän aikana 30.7.2025. Selvityksessä havainnoitiin kasvilisuuden yleispiirteitä, puuston ikää, lahopuun määrää, luonnontilaisuutta ja lajistoa. Selvityksessä keskityttiin Mäkelä ja Salon (2024) luokittelun erityisesti huomioitavien sekä muiden luonnonarvojen lisäksi saamaan kattava yleiskuva hankealueesta. Huomionarvoiset kasvilajit ja muut kohteet kirjattiin ESRI Finland Oy:n ArcGIS Field Maps -sovellukseen.

Kaava-alueilla havaitut luonnonarvot arvoitettiin neljään arvoluokkaan Mäkelä ja Salon (2024) mukaisesti. Arvotuksessa otettiin huomioon luontotyyppi- tai lajiesiintymän lainsäädännöllinen turva, uhanalaisuus, hallinnollinen asema, merkittävyys ja yhteys ekologiseen verkostoon. Luontotyypit määritettiin LuTU-luokitteluun perustuvan Kontula ja Raunion (2018b) luontotyyppien kuvausten perusteella.

2.2.1 Epävarmuustekijät

Selvitystulokset kuvaavat aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi vaihdella vuosittain. Heinäkuulle sijoittuva selvitysajankohta oli kuitenkin optimaalinen, eikä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä ole merkittäviä, tavanomaisesta poikkeavia epävarmuustekijöitä.

2.3 TULOKSET

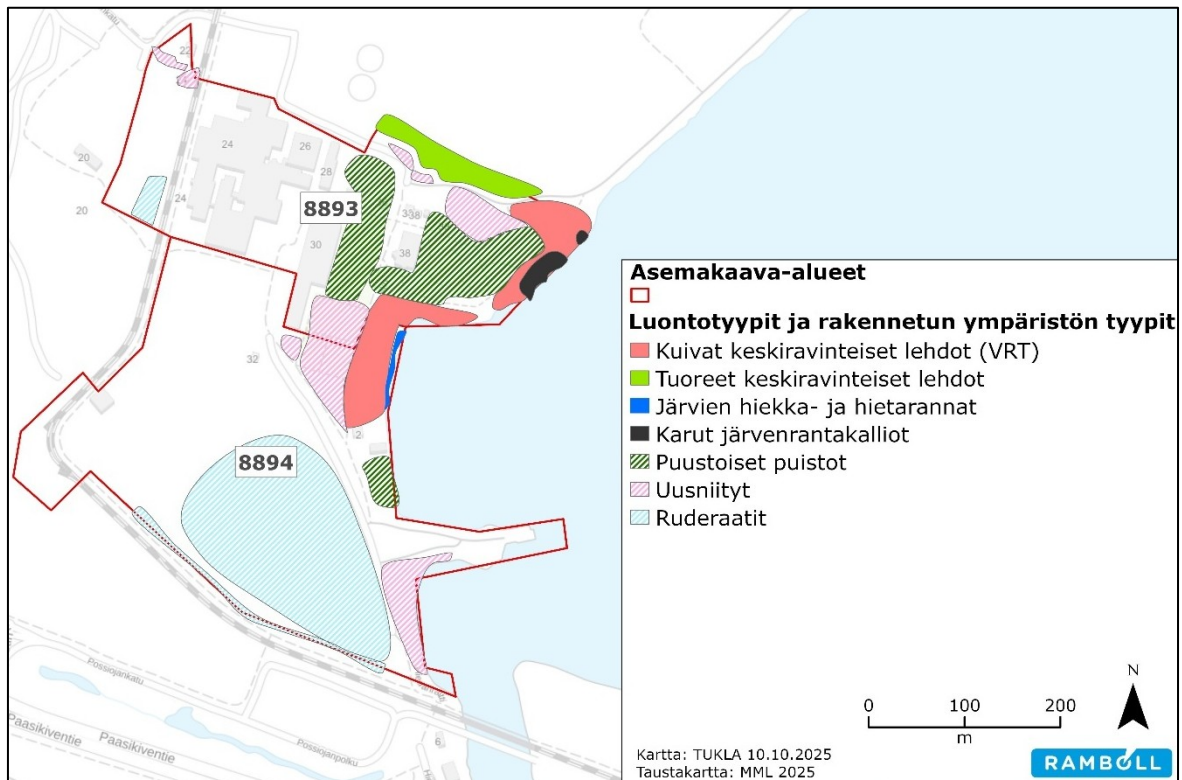
2.3.1 Kaava-alueiden yleiskuvaus

Kaava-alueille sijoittuu Lielahden vanha sellutehdasymppäristö sekä Lielahden kartano, jota ympäröi melko laaja puistoalue. Kaava-alueet sijaitsevat eteläborealisella metsäkasvillisuusvyöhykkeellä (Syke 2017). Suoalueita siellä ei ole lainkaan, kuten ei myöskään täysin luonnontilaisia alueita. Eniten puustoista aluetta ja luontoa on säilynyt kaava-alueiden itäosassa. Puustoiset alueet ovat pääosin avaria puistoalueita. Osa puustosta on iäkästä.

Alueet ovat muuttuneet vuosien varrella muun muassa uuden raitiotieyhteyden rakentamisen myötä, ja alueen luonto on kulttuurivaikutteista. Osa jo aiemmin tunnistetuista luontokohteista on kuitenkin säilynyt. Toisaalta kaava-alueille on kehittynyt uusia ympäristöjä arvokkaiden kasvien siirtoistutuksien myötä. Kaava-alueen merkittävimmät luonnonarvot ovatkin kehittyneet ihmistoi-
mien seurauksena: moni arvokas kasvilaji on siirtynyt sinne ihmistoiminnan myötä, ja uusniityt sekä puistoalue toimivat arvokkaina rakennettuina elinympäristöinä.

2.3.2 Kaava-alueen luontotyytit ja vieraslajit

Luonto on alueella pääosin niin ihmisvaikutteista, ettei kaikkia alueita voi luokitella varsinaisiin luontotyyppisiin. Nämä alueen osat luokiteltiin rakennetun ympäristön luontotyyppisiin (Kassi ym. 2025). Esimerkiksi alueen niitty- ja ketoympäristöillä ei tiedetä olevan perinnebiotooppihistoriaa, joten niiden katsotaan kuuluvan uusniittyihin. Alueen maanmuokkauksen myötä alueelle on kehittynyt muutamia ruderaatteja (joutomaa), ja kartanoa puolestaan ympäröi puustoinen puisto-
alue (Kuva 2-3). Luontotyypeistä alueella esiintyy lehtoja ja kallioalueita sekä pienialainen ranta-
luontotyyppi. Luonnonarvoiltaan merkittävimmät kaava-alueen kohteet esitellään seuraavassa kappaleessa.

Kuva 2-3. Alueella tunnistetut luontotyytit ja rakennetun ympäristön luontotyytit.

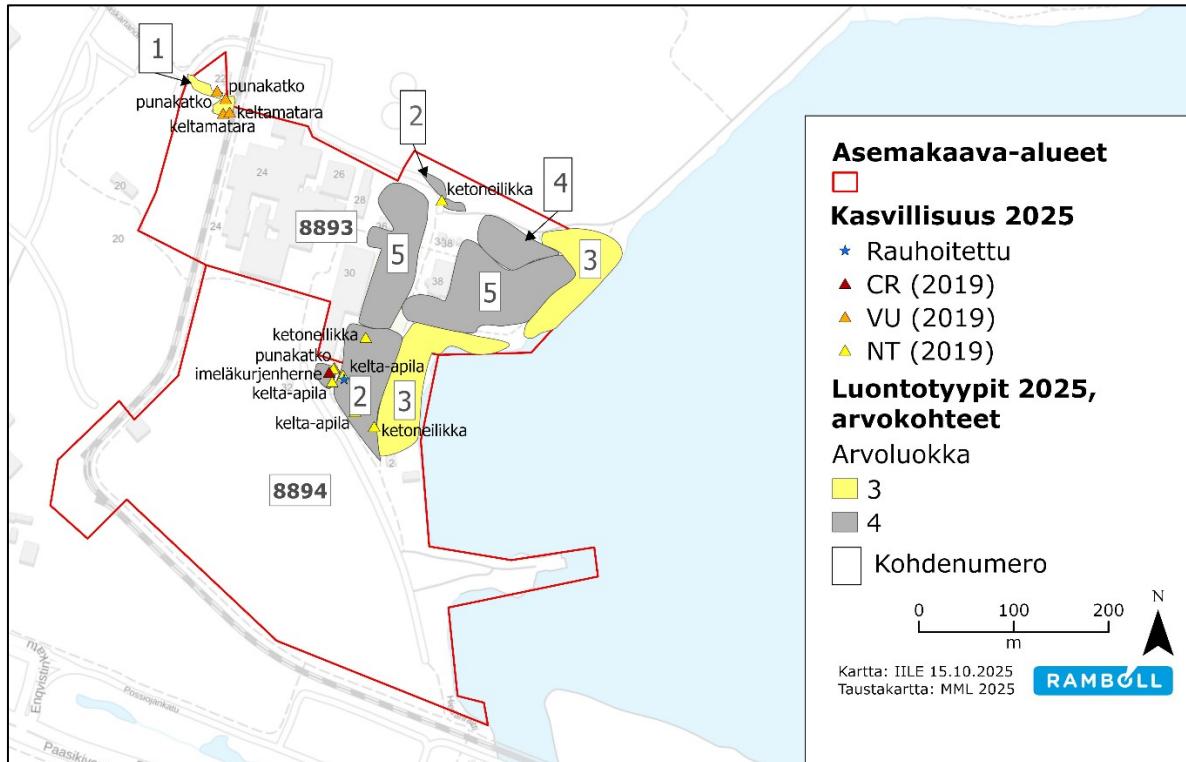
Kaava-alueilla ja niiden läheisyydessä havaittiin runsaasti haitallisia vieraslajeja: kanadanpiisku, komealupiini, viitapihlaja-angervo ja kurturuusu (Kuva 2-4). Näitä lajeja ei saa päästää ympäristöön tai esimerkiksi kasvattaa (Vieraslajit.fi 2025). Lisäksi tehtiin havaintoja valkokarhunköynnöksestä ja terttuseljasta, joita ei ole säädetty haitallisiksi. Näiden lajien kasvattaminen ja myynti on sallittua, mutta niitä koskee vieraslajilain mukainen ympäristöön päästämisen kieltö (Vieraslajit.fi 2025).

Kuva 2-4. Kaava-alueilla ja niiden läheisyydessä havaitut vieraslajit.

2.3.3 Arvokkaat kohteet

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä tunnistettiin viisi arvokohdetta. Kahdella arvokohteella (kohteet 1 ja 2) tunnistettiin yhteensä 14 huomionarvoisen kasvilajin esiintymää (Kuva 2-5).

Kuva 2-5. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä tunnistetut arvokohteet Mäkelä ja Salon (2024) luokittelun mukaisesti sekä huomionarvoisten kasvilajien havainnot.

Kohde 1, Vesitornin kukkula lähiympäristöineen (arvoluokka 3)

Kuva 2-6. Vesitornin kukkulan kuiva, ketomainen kukkula lähiympäristöineen.

Ratikkalinjan vierestä löytyy paperitehtaan vanha vesitorni pienellä kukkulalla (Kuva 2-6). Kukkulan vieressä on erillinen kaistale, jonka kulmalla kasvaa pari vaahteraa. Kuvioiden erikoisuus on Suomessa harvinainen punakatko (*Torilis Japonica*, vaarantunut), joka kasvaa niillä runsaana. Laji esiintyy luonnonvaraisena Suomessa vain Ahvenanmaalla (Suomen Lajitietokeskus 2025d). Myös vaarantunut keltamatara (*Galium verum*) esiintyy kuviolla. Kuviolla havaittiin nyt jänönapijaa (*Trifolium arvense*) ja kuviolla on havaittu aiemmassa selvityksessä mäkivirvilää (*Ervum tetraspermum*) (Tampereen kaupunki 2016), jotka ovat alueellisesti uhanalaisia sekä perinnebiotoopeilla esiintyessään huomionarvoisia lajeja (Kempainen 2017). Vaikka punakatko on levinnyt alueelle ihmisen toimesta, saattaa alueen kasvillisuus olla osittain alkuperäistäkin. Alue luokitellaan monimuotoisuutta turvaaviin kohteisiin (arvoluokka 3), sillä siellä on arvokasta kasvillisuutta sekä uhanalaisten lajien muu esiintymä.

Kohde 2, Syötävä puisto ja rikastamisniitty (arvoluokka 4)

Kuva 2-7. Syötävä puisto ja rikastamisniitty.

Hiedanrantaan on perustettu rikastamisniitty, jossa säilytetään ja lisätään alueen omaleimaista kasvillisuutta (Kuva 2-7). Rikastamisniityn lajistoa on tarkoitus siirtää lopulta pysyville viheralueille. Alueen yhteydessä on myös ”syötävä puisto”, jossa kasvaa runsaasti marjapensaita sekä hedelmäpuita. Niityn kasvillisuus on monipuolista, osa lajistosta on uhanalaista tai harvinaista.

Valtalajistoon kuuluvat muun muassa kyläneidonkieli, harmio, kultapiisku, jänönapija, ketotuulenlento, päivänkakkara, kelta-apila, keltakannusruoho, kissankita, ukon- ja tummatulikukka, päivänkakkara, mäkitervakko, punakatko, masmalo ja äärimmäisen uhanalainen imeläkurjenherne. Eriyaisen runsasta kasvillisuus on rikastamisniittyalueen erillisellä ja aidatulla osiolla, mutta sitä esiintyy pienpiirteisesti koko yhtenäisen alueen läpi. Istutettua kasvillisuutta on myös kartanoalueen pohjoispuolella, joskin hieman yksipuolisemmin kuin eteläpuolisilla niityn osilla. Aluetta voidaan kokonaisuudessaan pitää lajistollisesti arvokkaana, ihmisen luomana uuselinympäristönä, joten se luokitellaan monimuotoisuutta tukeviin kohteisiin (arvoluokka 4).

Kohde 3, Rantalehto (arvoluokka 3)

Kuva 2-8. Kuiva keskiravinteinen lehto (VRT).

Lielahden kartanon puistoa reunustaa vanha kuiva keskiravinteinen lehto (VRT) Näsijärven rantarinteellä. Lehto on kaava-alueen laajin yhtenäinen metsäalue, mikä tekee siitä merkittävän ekologisen yhteyden alueella. Lisäksi lehtoa voidaan pitää paikallisesti arvokkaana, sillä se on tunnistettu avainbiotoopiksi jo aiemmin (Tampereen kaupunki 2016). Luontotyyppi on koko maassa sekä Etelä-Suomessa silmälläpidettävä (NT). Lehto on pohjoisosistaan valoisa, harvapuustoinen ja metsäkastikkavaltainen. Lahopuuta alueella ei ole. Lehto on hyvin sekapuustoista, mänty on yleinen. Alueella kasvaa myös vaahteroita, tammia ja lehmuksia. Alueen puusto on vanhaa - männyt ovat kilpikaarnaisia, yli satavuotiaita. Myös nuorta lehtipuuvesakkoa kasvaa pensaskerroksessa. Kasvilajistoon kuuluvat lillukka, ahomatara, kielo, metsäkastikka, kultapiisku ja pensaista vadelma. Alueella on kolomäntyjä sekä linnunpönttöjä. Varpuja on hyvin harvakseltaan. Kohde luokitellaan arvoluokkaan 3, monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Kohde 4, Kartanopuiston uusniitty (arvoluokka 4)

Kuva 2-9. Kartanopuiston pohjoisosaan kylvetty uusniitty.

Vuonna 2020 kartanopuiston rehevään, puolivarjoisaan pohjoisosaan on istutettu kasvillisuutta Hiedanrannan ja Tampereen alueelta (Villi Vyöhyke 2021), jonka myötä siitä on muodostunut uusniittyä. Alueen varttuneeseen puulajistoon kuuluvat vaahtera, koivu, haapa ja tammi. Runsaslukiseen kasvillisuuteen kuuluvat kultapiisku, purtojuuri, ahdekaunokki, maitohorsma, nurmihokki, hiirenvirna, metsänätkelmä, leskenlehti, tummatulikukka, puna-ailakki ja pujo sekä heinäkasvit. Kuviolla havaittiinkin runsaasti perhosia ja kimalaisia. Siellä kasvoi myös komealupiinia, jota oli torjuttu. Kohde luokitellaan arvoluokkaan 4, muut monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Kohde 5, Kartanopuisto (arvoluokka 4)

Kuva 2-10. Kartanon puustoinen puisto.

Kartanopuistoa voidaan pitää arvokkaana puustoisena puistona, joka on rakennetun ympäristön luontotyyppi (Kassi ym. 2025). Puiston puusto on vanhaa, ja monimuotoiseen puulajistoon kuuluvat mm. tammi, koivu, mänty, vaahtera, puistolehmus ja lehtikuusi. Puut ovat melko tasaikäisiä. Lahopuuta tai luonnonkasvillisuutta ei puistossa ole, vaan alue on nurmikkovaltaista. Kartanopuisto toimii ekologisena yhteytenä, sillä kytkee ympärilleen sijoittuvia puustoisia luontotyyppisiä yhteen. Tämän vuoksi kartanopuisto luokitellaan arvoluokkaan 4.

3. PESIMÄLINNUSTO

3.1 TAUSTAA

Luonnonsuojelulain (9/2023) 70 §:n nojalla kielletään rauhoitettujen eläinten pesien tuhoaminen pesimäaikana ja sen ulkopuolella, mikäli laji käyttää pesäpaikkaa toistuvasti ja pesä on eläimen tekemä. Kaupunkialueella tämä tarkoittaa käytännössä myös kaikkia sellaisia lajeja, jotka pesivät toistuvasti samoihin, rakennuksiin tekemiinsä pesiin. Yleisimmin tämä koskee tervapääskyä, haarapääskyä ja räystäspääskyä, mutta yhtä lailla lukuisia muita rauhoitettuja lajeja, jotka voivat käyttää rakentamaansa pesää useammin kuin yhtenä pesimäkautena. LSL:n (9/2023) 70 §:n nojalla rauhoitetun eläinlajin pesän hävittämiseen voi saada poikkeusluvan, mikäli pesän hävittämisellä ei ole haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle.

3.1.1 Lähtötiedot

Hiedanrannan alueen linnustoa on kartoitettu viime vuosina ainakin vuonna 2015 ja 2023 (Tampereen kaupunki 2016; Suhonen 2023). Näissä selvityksissä huomionarvoisista lajeista (uhanalaiset, direktiivilajit ja Suomen erityisvastuulajit) kaava-alueilla 8893 ja 8894 havaittiin tervapääsky, haarapääsky, räystäspääsky, kivitasku, leppälintu, mustaleppälintu, pikkulepinkäinen, viherpeippo ja punavarpunen. Vuoden 2023 selvityksessä näistä havaittiin enää tervapääsky, haarapääsky, räystäspääsky ja viherpeippo, kaikki tehtaan ympäristössä. Lisäksi alueella tiedetään vuosia pesineen tuulihaukka tehtaan seinässä olevassa suuressa kolossa. Kaava-alueilla ei sijaitse maakunnallisesti (MAALI), kansallisesti (FINIBA) tai kansainvälisesti (IBA) tärkeiksi luokiteltuja lintualueita.

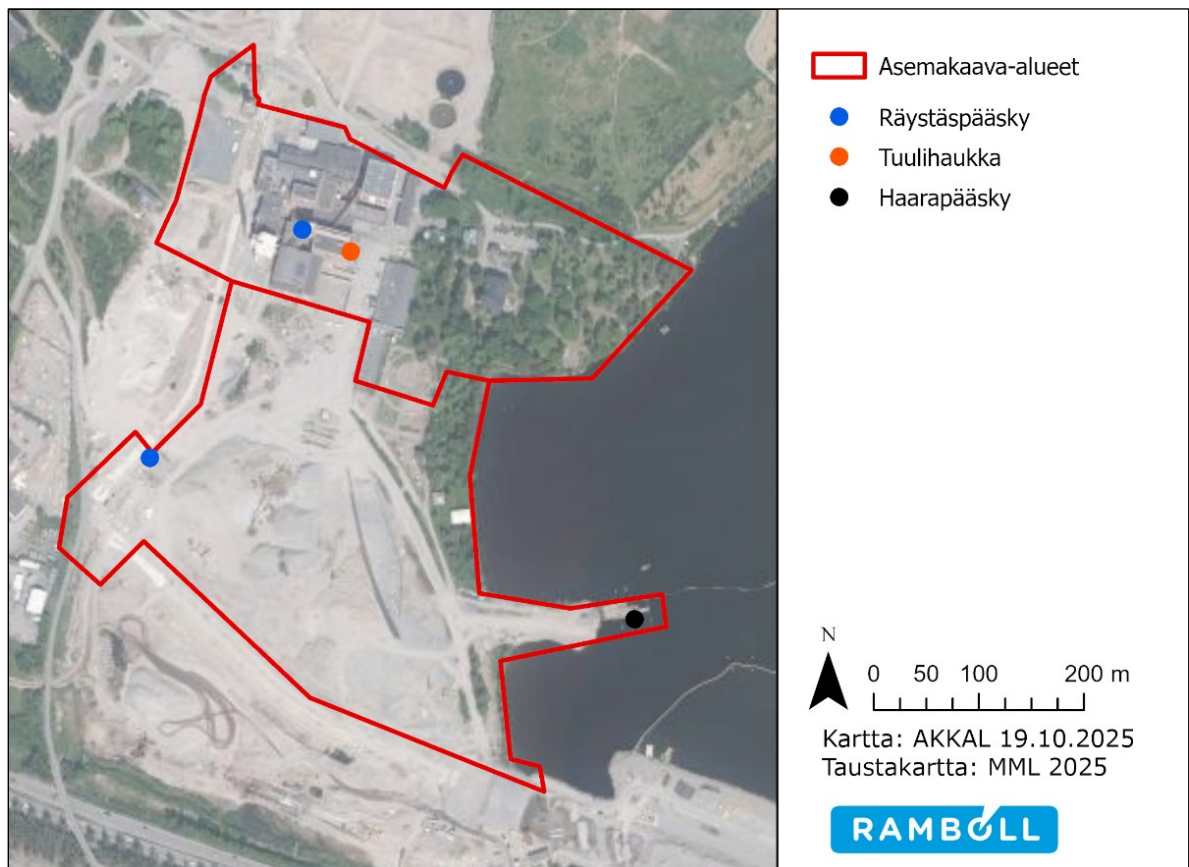
3.2 MENETELMÄT

Asemakaava-alueella tarkkailtiin lintuja ja etsittiin pesiä kahtena kolmena päivänä kesäkuussa 2025 (3.6. 25.6. ja 30.6.). Erityispaino oli rakennuksissa sijaitsevien, LSL (9/2023) 70 §:n nojalla rauhoitettujen toistuvasti käytössä olevien pesien kartoittamisessa. Lisäksi koko kaava-alueella tarkasteltiin yleispiirteisesti ja kaikki rakennuksissa pesivät linnut kirjattiin ylös. Kaava-alueet ja

niiden rakennukset olivat pesien kartoituksen kannalta pääosin helppoa aluetta, mutta tehdasrakennuksen suuri koko ja sisäpihat vaikeuttivat pesien etsintää, sillä koko tehdasrakennusta ei pystynyt tarkkailemaan samanaikaisesti. Tämän vuoksi 25.6. tapahtuneella käynnillä käytiin myös tehdasrakennuksen katoilla, joista erityisesti korkealla tehtaan rakenteissa, katolla tai sisäpihoilla pesivät tulisi paremmin kartoitetuiksi. Kartoitusta tehtiin vain poutasäällä, jolloin linnut käyvät pesillään tiheimmin. Sääolosuhteet joka kartoituskerralla olivat otolliset, joten säätilaan liittyviä epävarmuustekijöitä ei katsota olleen.

3.3 TULOKSET

Kaava-alueiden rakennetussa ympäristössä pesivien lintujen paritiheys oli rakennetulle ympäristölle tyypillisesti melko matala. Havaitut lajit olivat odotetusti kaikki urbaaniin ympäristöön hyvin sopeutuneita lajeja. Rakennuksista, erityisesti tehtaan rakenteista löytyi useita lintujen rakennuspesintöjä, joista osa käyttää toistuvasti samaa pesärakennelmaa. Toistuvasti käytössä olevien pesien sijainnit on esitetty alla olevalla kartalla (Kuva 3-1).

Kuva 3-1. Kaava-alueiden toistuvasti käytössä olevat lintujen pesäpaikat. Rästaspääskyn pesiä oli tehtaalla vähintään 16. Haarapääskyn pesiä rannan laiturirakennelmassa oli vähintään kolme.

Tehdasrakennuksessa korkealla sijaitsevan metallisen säiliörakennuksen alla oli vähintään 16 rästäspääskyn pesää (kartalla pohjoisempi piste), joista kaikki ei vaikuttanut olevan käytössä (Kuva 3-2). Yhdyskunnassa arvioitiin pesivän n. 10 paria. Lisäksi yksi rästäspääskyn pesä löytyi kaava-alueen länsiosassa sijaitsevasta matalasta tiilirakennuksesta. Tehdasrakennuksesta ei löytynyt haarapääskyn pesiä, eikä haarapääskyjä havaittu tehtaan läheisyydessä toisin kuin vuoden 2023 selvityksessä. Rannassa sijaitsevassa laiturirakennelmassa sen sijaan pesi selvitysvuonna arviolta 3 paria haarapääskyjä. Rästaspääsky on luokiteltu suomessa erittäin uhanalaiseksi (EN) ja haarapääsky vaarantuneeksi (VU) lajiksi (Hyvärinen ym. 2019).

Kuva 3-2. Räystäspääskyjen suosima pesäpaikka (vas.) ja yksi pesistä (oik.).

Tehtaan ympärillä lenteli enimmillään n. 20 tervapääskyä, joiden ei missään vaiheessa selvitystä nähty lentävän tehdasrakennelmiin tai niiden lähellä pesintään viittaavasti. Tervapääskyjen pesinät jäävät kuitenkin helposti havaitsematta, sillä linnut eivät välttämättä vieraile pesillään erityisen tiuhaan. Mahdolliset pesäpaikat sijaitsivat rakennuksen koloissa todennäköisesti melko korkealla, mutta näkyvällä paikalla. Selvityksen aikaan osa kaava-alueen vanhoista rakennuksista oli huputettu saneerauksen ajaksi (Kuva 3-3, Kuva 3-4, Kuva 3-5). Huputus on mahdollisesti estänyt rakennuksissa aiemmin pesineitä lintuja pääsemään entisille pesäpaikoilleen. Erityisesti tämä koskee tervapääskyä, joka pyrkii joka vuosi pesimään edellisvuotiseen pesäkoloonsa, vaikka se olisi tuhoutunut tai peitetty. Näissä tapauksissa tervapääsky saattaa jättää kokonaan pesimättä, ellei uutta pesäpaikkaa löydy vanhan välittömästä läheisyydestä. Tämä voisi selittää tervapääskyjen havaitun lentokäyttäytymisen ja sen, ettei pesille tapahtuvia lentoja havaittu.

Kuva 3-3. Huputettu rakennus.

Kuva 3-4. Huputettu rakennus.

Kuva 3-5. Huputettu rakennus.

Tehtaan itäseinällä pesi selvitysvuonna tuulihaukkapari (Kuva 3-6), joka on pesinyt samalla paikalla myös useina aiempina vuosina. Tuulihaukka on EU:n muuttolintudirektiivin laji ja täten rauhoitettu. Tehtaan katolla pesi selvitysvuonna ainakin neljä paria kalalokkeja (Kuva 3-7), sekä muissa rakenteissa noin viisi paria naakkoja. Lisäksi tehtaan katolla havaittiin parhaimmillaan 11 kesykyyhkyä. Pesivien kesykyyhkyjen määrä on luultavasti tätä pienempi, sillä tehtaassa sijaitsevia vanhoja kesykyyhkyjen pesäpaikkoja on tukittu, eikä selvityksissä havaittu kyyhkyjen käyvän tehtaan rakenteissa pesintään viittaavasti. Muita tehdasrakennuksessa pesiviä lajeja oli ainakin västäräkki ja sinihiainen, sekä mahdollisesti sepelkyyhky. Lisäksi tehtaan ympäristössä havaittiin kivitasku. Lokkien, naakkojen, kyyhkyjen, västäräkin ja tiaisten pesiä ei tulkita LSL:n (9/2023) 70 §:n tarkoittamiksi toistuvasti käytössä oleviksi pesärakenteiksi, jonka vuoksi ne eivät ole kyseisen lajin suojelemia.

Kuva 3-6. Tuulihaukka tähystää tehtaan seinustalla.

Kuva 3-7. Kalalokin poikanen tehtaan katolla.

4. LEPAKOT

4.1 TAUSTAA

4.1.1 Yleistä

Kaikki Suomessa esiintyvät 13 lepakkolajia on lueteltu EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) tiukkaa suojelua edellyttävien lajien liitteessä IV (a) ja ovat siten suojeltuja luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n nojalla. Luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittujen lajien yksilöiden tappaminen, pyydystäminen ja lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä. Suomi kuuluu lisäksi Euroopan lepakoidensuojelusopimuksen (EUROBATS 1991) piiriin. Sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta ja säilyttämään ja suojelemaan lepakoille merkittäviä ruokailualueita. Lisäksi lepakot ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain (9/2023) 70 §:n mukaan.

4.1.2 Lähtötiedot

Suomen Lajitietokeskuksen rekisteriin ei ole tallennettu havaintoja lepakoista hankealueelta tai sen läheisyydestä (Suomen Lajitietokeskus 2025 (aineisto tarkistettu 18.10.2025)). Lajitietokeskuksen mukaan selvitysalueella ja sen lähialueilla on kirjattu useita lepakkohavaintoja. Havainnot ajoittuvat vuoden 2021 loppukesään ja varhaisyyksyyn ja koskevat kahta lajia: pohjanlepakkoa ja vesisiippaa. Selvitysalue on sisällytetty kahteen lepakkoselvitykseen—Faunatica (2015) ja Sitowise (2021a) —joiden molempien mukaan Hiedanlahden kartanon ympäristö (järvenrantapuisto) muodostaa lepakoille tärkeän saalistusalueen. Vuonna 2015 havaittiin pohjanlepakoita, ja vuonna 2021 selvitysalueella havaittiin pohjanlepakko, viikisiippa ja vesisiippa. Kummassakaan selvityksessä lepakoita ei havaittu tehdasalueella.

4.2 MENETELMÄT

Hämäräaktiivisina lajeina lepakot jättävät päivälepopaikkansa auringon laskeuduttua ja palaavat sinne ennen auringon nousua. Lepakoiden elintavat vaihtelevat eri vuodenaikoina, ja samalla vaihtelevat myös niiden esiintymisalueet. Koska lepakoiden käyttämät saalistusalueet voivat vaihdella kesän edetessä, käytiin lepakoita havainnoimassa kolmen eri maastokäynnin yhteydessä sekä kesä-, elokuu alussa- että elokuu lopussa. Näin saatiin tarpeeksi kattava käsitys siitä, mitä lajeja alueella esiintyy ja kuinka runsaasti sekä voitiin luotettavammin tunnistaa lepakoiden kannalta merkittävimmät alueet. Erityistä huomiota kiinnitettiin lepakkojen mahdollisten saalistusalueiden ja levähdys- ja lisääntymispaikkojen esiintymiseen sekä tärkeimpiin kulkuyhteyksiin näiden kohteiden välillä. Selvitys toteutettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen uusimman lepakkokartoitusohjeen mukaisesti (SLTY 2023).

Ennen maastokäyntejä potentiaalisia lepakkojen lisääntymisyhdyskuntia ja talvehtimispaikkoja tarkasteltiin ArcGIS Pro -paikkatieto-ohjelmiston avulla kahden kilometrin säteellä voimaloista ja hankealueesta. Lisäksi hankealueella mahdollisesti sijaitsevia lepakkojen käyttämiä alueita kuten ruokailualueita pyrittiin tunnistamaan.

Lepakkojen käyttämien alueiden luokittelu SLTY (2023) mukaan:

Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet. Lisääntymis- tai levähdyspaikka sekä sen käytölle kriittiset yhteydet. Hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Lisääntymis- tai levähdyspaikan lisäksi luokan I alueeseen tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää siirtymäreitti, jota pitkin kyseessä oleva laji voi siirtyä kohteeseen ja sieltä pois.

Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet. Kyseessä on ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon (EUROBATS-alue). Luokan II alueilla esiintyy lepakoita säännöllisesti. Ympäristö on usein alueella esiintyville lajeille tyypillinen. Alueella esiintyy melkein poikkeuksetta useita lepakkolajeja pitkin kesää. Joskus luokan II alue voi olla erityisen tärkeä myös yhdelle lajille.

Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet. Muu lepakoiden käyttämä alue. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon. Havaintomäärät ovat pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin on usein pienempi. Ympäristö ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella vain tiettyyn aikaan kaudesta.

Suomen Lepakkotieteellinen Yhdistys ei yksisanaisesti määrittele yksilö- tai lajimääriä, joiden perusteella alue kuuluisi luokkaan II tai III. Selvytyksen ja raportoinnin yhtenäisyyden vuoksi luokkaan II määriteltiin kuuluvaksi sellaiset alueet, joilla havaittiin enemmän kuin yksi laji ja/tai viisi yksilöä saalistamassa vähintään kahdella kartoituskerralla. Luokkaan III määriteltiin alueet, joilla samalla alueella saalisti yksi laji ja 2–4 yksilöä vähintään kahdella kartoituskerralla. Yksittäisten lepakoiden saalistus- tai havaintoalueita ei siten koettu tarpeelliseksi rajata, ellei aluetta jostain muusta syystä voida pitää lepakoiden kannalta huomionarvoisena, esimerkiksi merkittävänä siirtymäreittinä.

4.2.1 Rakennusten lepakkotarkastus

Talvehtivien lepakoiden kartoitus suoritettiin päiväsaikaan 11.04.2025. Rakennukset (Kuva 4-1) tarkastettiin sisältä. Rakennusten tarkastus tehtiin huolellisesti tarkistamalla rakennusten sisäpuoli lepakoiden läsnäolon todisteiden varalta, kuten lepakon jätöksiä, naarmuja tai virtsan jälkiä tai mahdollisia kuolleita lepakoita. Vesilaitoksen pohjoisosa tarkistettiin uudelleen (25.6.2025), koska tämän rakennuksen katto todettiin soveltuvaksi lepakoille mahdolliseksi päivälepopaikaksi.

Kuva 4-1. Lepakkoselvityksessä tarkastetut rakennukset.

4.2.2 Aktiivinen lepakkokartoitus

Aktiivinen kartoitus toteutettiin koko selvitysalueella 25.6., 2.8. ja 20.8.2025. Selvityksissä aluetta kierrettiin kävellen ympäriinsä ja samalla havainnoitiin rakennuksia, kartanon ympäristön puisto- aluetta ja ranta- aluetta. Jokainen selvitys aloitettiin auringonlaskusta ja kesti noin 2–3 tuntia; alue kierrettiin vähintään kahdesti. Selvityksen reitti näkyy kuvassa (Kuva 4-2). Selvitysten alkuosassa keskityttiin tehdasrakennuksiin arvioimaan, käyttivätkö lepakot niitä päivälepopaikkoina ja havaitsemaan mahdolliset lähdöt.

Kuva 4-2. Lepakkoselvityksen selvitysreitit.

Selvitykset tehtiin tyyninä, selkeinä ja lämpiminä öinä, jotta lepakoiden saalistusaktiivisuuden huipun havaitsemisen todennäköisyys olisi mahdollisimman suuri. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 4-1) on esitetty selvitysten aikana kirjatut sääolosuhteet sekä auringonlaskun ja -nousun ajankohdat.

Taulukko 4-1 Selvityskertojen säätiedot.

Ajankohta	Auringonlasku-nousu	Lämpötila (°C)	Pilvisyys	Tuuli
25.6.	23:11 – 03:44	14	selkeää	heikko
2.8.	22:02 – 04:57	16	selkeää	heikko
20.8.	21:09 – 05:54	10	puolipilvinen	heikko

Lepakoita havainnointiin otsalamppua ja äänittävää ultraääni-ilmaisinta, lepakodetektoria (Anabat Scout) apuna käyttäen. Detektorin ja mahdollisen näköhavainnon perusteella havaitut lepakkolajit pyrittiin tunnistamaan jo maastossa. Havainnot tallentuivat myös automaattisesti detektorin muis-tikortille, jolloin epäselvät lajihavainnot voitiin määrittää myöhemmin. Lepakkohavaintojen sijain-titiedot kirjattiin Esri Finland Oy:n ArcGIS Field Maps -sovellukseen.

4.2.3 Epävarmuustekijät

Sekä purettavien rakennusten lepakkotarkastus että kesäaikainen aktiivinen lepakkoselvitys tehtiin soveltuvaan aikaan, eikä kartoitukseen liity merkittäviä epävarmuustekijöitä. Teollisuusalueen rakennukset pyrittiin tutkimaan mahdollisimman riittävällä tarkkuudella. Rakennukset ovat kuitenkin hyvin suuria, ja rakennuksiin pääsy oli rajoitettua. Vesilaitoksen pohjoisosassa käytiin toistami-seen, sillä erityisesti juuri puisen katon alapuolinen alue soveltui lepakoille, ja alueelle pääsy oli turvallisuussyistä rajoitettua. Rakennuksista saatiin kuitenkin riittävä yleiskuva, jotta arvio sovel-tuvuudesta pystyttiin antamaan. Kaksi rakennuksista ei ollut saavutettavissa: insinöörikonttori oli laudoitettu umpeen, ja pumpaamossa oli tapahtunut tulipalo viikkoa ennen selvitystä. Kesäaikai-set selvitykset tehtiin säiden puolesta soveltuvina aikoina, ja kohteessa vietettiin riittävästi aikaa lepakoiden havainnoimiseksi.

4.3 TULOKSET

4.3.1 Rakennusten lepakkotarkastus

Tehdaskompleksi – Kuorimo

Kuorimo (Kuva 4-3) on suuri ja korkea teollisuusrakennus, joka on rakennettu tiilestä ja betonista. Rakennuksen ulkopuolelta sisätiloihin johtavia ilmeisiä kulkureittejä ei havaittu. Sisätila muodostuu laajasta avohallista, jonka reunoilla on kuljettavia parvekkeita/tasanteita, sekä useista henkilökun-nan käytössä olleista pienistä tiloista (esim. toimisto, pukuhuone ja wc-tilat). Kaikki saavutetta-vissa olevat tilat tarkastettiin lepakoiden sekä läsnäolon merkkien varalta. Rakennuksesta ei löy-tynyt merkkejä lepakoiden nykyisestä tai viimeaikaisesta toiminnasta. Rakennusta ei lämmitetty. Rakennuksen ei arvioitu olevan lepakoille sopiva talvehtimispaikka.

Kuva 4-3. Kuorimon sisätiloissa: A) näkymä eteläisivulle; B) näkymä länsisivulle.

Tehdaskompleksi – Verstaas

Verstaan yläkerros (Kuva 4-4) on rakennettu betonista ja tiilestä. Useita ikkunoita oli rikki, ja sisään pääsi helposti ulkoa. Sisätilat olivat huonosti soveltuvia lepakoiden päivälepapaikoiksi; niissä ei ollut sopivia rakoja tai koloja, joihin lepakot voisivat ryömiä. Rakennuksesta ei havaittu merkkejä lepakoiden käytöstä. Rakennusta ei lämmitetty. Rakennuksen ei arvioitu olevan lepakoille sopiva talvehtimispaikka.

Kuva 4-4. Verstaas, 2. kerros — kuvat A ja B havainnollistavat rakennuksen sisätiloja.

Vesilaitoksen pohjoisosa

Vesilaitoksen pohjoisosa -rakennus on tiilirakenteinen, ja sen katto koostuu ulommaisesta bitumi-huopakerroksesta sekä sen alla olevasta vanhasta puukattorakenteesta (Kuva 4-5). Maanpinnan alapuolella sisätiloissa on syvät, suuret, tyhjät betoniset vesisäiliöt. Säiliöiden yläpuolella on kerros, jossa on puinen alakatto, ja sen yläpuolella toinen kerros, jossa on työtiloja, vanhaa koneistoa sekä avoin alue heti katon alapuolella. Kattorakenne muodostuu kokonaan puupalkeista.

Säiliöalueelta tai sen yläpuoliselta tasolta ei havaittu lepakoiden käyttöä, eikä näillä tasoilla ollut ilmeisiä sisäänkäyntiaukkoja rakennukseen. Puukaton alainen tila oli ulkoa saavutettavissa katon aukkojen kautta, ja puukatto vaikutti soveltuvalta lepakoiden päivälepapaikaksi. Yhden tukipilarin luona katon alla havaittiin joitakin ulosteita, jotka saattoivat olla vanhaa lepakon ulostetta, mutta havainto jäi epävarmaksi. Puukaton ilmeisen soveltuvuuden ja epävarmojen viitteiden perusteella kohteessa tehtiin toinen käynti juuri ennen auringonlaskua 26. kesäkuuta. Tällä käynnillä käytettiin lepakodetektoria kattorakenteen alaisen tilan mahdollisen käytön selvittämiseksi sekä tehtiin visuaalinen tarkastus lepakkojätösten ja muiden merkkien havaitsemiseksi. Havaintoja lepakkojen oleskelusta ei havaittu. Rakennusta ei lämmitetä. Rakennuksen ei arvioitu soveltuvan lepakoiden talvehtimispaikaksi.

Kuva 4-5. Vesilaitoksen pohjoisosa: A) kuva rakennuksen ulkopuolelta, B) pohjakerros; vasemmalla vanhat vesisäiliöt, C) kuva kattorakenteen alta.

Ronttila

Ronttila on tiilirakenteinen varastorakennus, jossa on betonikatto (Kuva 4-6). Ikkunat on laudoitettu umpeen, eikä rakennuksen ulkopuolelta havaittu ilmeisiä sisäänkäyntiaukkoja. Sisätiloissa ei havaittu lepakoita eikä merkkejä niiden käytöstä. Kokonaisuutena rakennus vaikuttaa huonosti soveltuvalta lepakoiden oleskeluun. Rakennusta ei lämmitetä. Rakennuksen ei arvioitu soveltuvan lepakoiden talvehtimispaikaksi.

Kuva 4-6. Ronttila: A) kuva rakennuksen pohjoissivusta, B) kuva varastorakennuksen sisätiloista, C) kuva rakennuksen itäisivusta.

Insinöörikonttori

Insinöörikonttori on tiilirakenteinen rakennus, jossa on peltikatto (Kuva 4-7). Ikkunat ja ovet on laudoitettu umpeen, eikä savupiipun lisäksi havaittu ilmeisiä ulkopuolisia sisäänkäyntiaukkoja. Rakennuksen sisätiloja ei ollut mahdollista tarkastaa. Rakennuksen ulkopuolella ei havaittu selviä merkkejä lepakoiden käytöstä. Kaiken kaikkiaan rajatun pääsyn ja merkkien puuttumisen perusteella rakennus vaikuttaa epätodennäköiseltä lepakoiden käyttökohteelta. Rakennusta ei lämmitetä. Rakennuksen ei arvioitu soveltuvan lepakoiden talvehtimispaikaksi.

Kuva 4-7. Insinöörikonttori: A) kuva rakennuksesta lännestä järvelle päin, B) kuva rakennuksen eteläisivusta.

Pumppaamo

Pumppaamo on tiilirakennus. Ikkunat ja ovet oli laudoitettu. Viikkoa ennen selvitystä rakennuksessa oli ollut tulipalo, minkä vuoksi sisäänmeno ja lähellä liikkuminen ei ollut turvallista. Rakennus oli kauttaaltaan telineissä ja suojamuovilla peitetty (Kuva 4-8). Tämän vuoksi sisätilojen arviointi ei ollut mahdollista, ja ulkoinen tarkastelu rajoittui turvalliseen etäisyyteen; selviä merkkejä lepakoiden käytöstä ei havaittu. Pääsyn rajoitteet olivat Insinöörikonttorin kaltaisia, ja käytettävissä olevan näytön perusteella rakennus vaikuttaa epätodennäköiseltä lepakoiden käyttökohteelta. Rakennusta ei lämmitetä. Rakennuksen ei arvioitu soveltuvan lepakoiden talvehtimispaikaksi.

Kuva 4-8. Pumpaamo: A) kuva rakennuksen eteläsivusta ja telineistä, B) näkymä pohjoissivulta.

4.3.2 Kesäaikainen lepakkoselvitys

Selvitysalueella tehtiin selvityksen aikana 15 lepakkohavaintoa (Taulukko 4-2). Kaikki lepakkohavainnot tehtiin toisella ja kolmannella selvityskierroksella. Havaittuja lepakkolajeja/lajiryhmiä oli kaksi; pohjanlepakko ja siippalaji. Siippojen tunnistaminen eri lajeiksi voi olla metsäisessä ympäristössä vaikeaa. Myöskään isoviiksi- ja viiksisiippaa ei voida erottaa toistaan pelkän äänen tai lentotavan perusteella. Lepakoita ei havaittu vesistön yllä, mutta ranta-alueella havaitut ohilentävät lepakot saattoivat olla myös vesisiippoja, joskin tarkistetut äänitykset viittasivat viiksisiippalajipariin. Tästä syystä siipoista on puhuttu raportissa siippalajeina. Ensimmäisellä selvityskerralla kesäkuussa ei havaittu lepakoita, elokuun alussa tehdyssä toisessa kartoituksessa havaittiin seitsemän lepakkoa, ja elokuun viimeisessä kartoituksessa havaittiin kahdeksan lepakkoa.

Taulukko 4-2. Lepakkohavainnot.

Ajankohta	Pohjanlepakko	Siippalaji	Yht.
25.6.	0	0	0
2.8.	6	1	7
20.8.	5	3	8

Lähes kaikki lepakkohavainnot tehtiin kartanoa ympäröivässä puistossa sekä kartanon eteläpuolella rantametsässä (Kuva 4-9). Viimeisellä selvityskierroksella havaittiin ja detektorilla varmistettiin kaksi pohjanlepakkoa, jotka lensivät aivan selvitysalueen pohjoispuolella ja saalistivat avoimella alueella. Tehdasalueen ympäristössä lepakoita ei havaittu: rakennuksista ei nähty poistumisia eikä alueella havaittu lentelyä tai saalistusta. Yhteenvedon todetaan, että tehdasalueella ei havaittu lepakoita yhdelläkään selvityskerralla.

Kuva 4-9. Lepakkohavainnot hankealueella ja sen läheisyydessä.

4.3.3 Lepakoille arvokkaat kohteet

Perustuen lepakkoselvitykseen kartanoa ympäröivä puisto ja sen eteläpuolinen järvenrantametsä täyttävät lepakoille merkittävän II-luokan alueen kriteerit (ks. Kuva 4-10). Kaikki havainnot kyseisellä alueella koskivat saalistavia tai siirtyviä lepakoita, mikä osoittaa, että alue tarjoaa luotettavia ravinnonhankintamahdollisuuksia ja liikkumisreittejä. Tulokset ovat linjassa kahden aiemman selvityksen (Faunatica 2015 ja Sitowise 2021a) kanssa, joissa järvenrantapuisto todettiin lepakoille

tärkeäksi ja alueen käytöstä raportoitiin useita lajeja (mm. pohjanlepakko, viikisiippa, vesisiippa). Luokan II määritelmän mukaan tällaisia alueita lepakot käyttävät säännöllisesti, ympäristö on alueella tavattaville lajeille tyypillinen ja kesäkauden aikana alueella esiintyy lähes poikkeuksetta useita lajeja; näin ollen eri selvitysten ja vuosien yhteinen näyttö tukee Luokka II -statusta, ja alueen arvo lepakoille on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa (EUROBATS).

Kuva 4-10. Kartta, jossa on merkitty lepakoille merkittävä II-luokan alue.

5. HYÖNTEISPOTENTIALI

5.1 TAUSTAA

5.1.1 Ekologia

Hyönteiset ovat maailman ja Suomen runsaslajisin eläinryhmä (Suomen Lajitietokeskus 2025a). Suomessa on havaittu 24 809 hyönteislajia (tilanne 14.10.2025) ja uusia lajeja löydetään edelleen (esim. Österman ym. 2025). Hyönteiset ovat sopeutuneet elämään lähes kaikissa elinympäristöissä ja niiden koko sekä elintavat vaihtelevat runsaasti. Vaikka tavallisesti hyönteislajeista korostuvat esimerkiksi päiväperhoset ja pölyttävät mesipistiäiset, on suuri osa hyönteisistä esimerkiksi toisten hyönteisten ja nisäkkäiden loisia. Hyönteiset mahdollistavat tärkeitä ekosysteempipalveluita kuten pölyttämistä ja aineiden hajottamista ja kierrättämistä (Järvi ym. 2020). Hyönteiset ovat myös tärkeä ravinnonlähde muille eläimille.

Suomen kaikista tunnetuista hyönteislajeista uhanalaisuus on arvioitu viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa (Hyvärinen ym. 2019) vain 12 981 lajille. Arvioiduista hyönteislajeista uhanalaiseksi arvioitiin noin 10 % (Taulukko 3). Huonosti tunnettuja lajeja ei voi välttämättä arvioida tiedon puuttuessa, joten todellisuudessa uhanalaisten lajien osuus voi olla suurempikin.

Taulukko 3. Viimeisimmän lajien uhanalaisuusarvioinnin (Hyvärinen ym. 2025) mukainen hyönteislajien uhanalaisuus Suomessa.

Arvioidut lajit	RE	CR	EN	VU	NT	DD	LC	NA	NE	Uhanalaisia lajeja	Uhanalaisten lajien osuus arvioiduista
12981	237	163	446	649	1092	605	9789	861	9532	1258	9,7 %

Koska hyönteislajeja tunnetaan vaihtelevalla tarkkuudella, on erilaisten elinympäristöjen säilyttäminen ja perustaminen tärkeää hyönteisten suojelemiseksi. Esimerkiksi kuumilla ja kuivilla rinteillä sijaitsevat paahdeympäristöt ovat monimuotoisuudelle tärkeitä elinympäristöjä, joilla elävistä uhanalaisista lajeista suurin osa on hyönteisiä.

Hyönteisiä elää myös runsaasti kedoilla ja niityillä, jotka perinnebiotooppeina ovat Suomessa äärimmäisen uhanalaisia (Kontula & Raunio 2018a). Ihmisen toiminnasta syntyy myös avoimia ja puoliavoimia luontotyyppisiä (esim. niityt) muistuttavia niin sanottuja uuselinympäristöjä, joilla on huomattava merkitys uhanalaisten luontotyyppien lajiston elinympäristöinä (Mäkelä & Salo 2024).

Siksi hyönteisten kartoittaminen avoimilta alueilta, joille kohdistuu maanmuokkaustoimia, on tärkeää. Hyönteisselvityksissä tulee huomioida selvitettävien lajien eri esiintymisajankohdat ja mahdolliset ravintokasvit. Ravintokasvien esiintymisalueiden perusteella voidaan rajata lajin esiintymismahdollisuudet alueella ja toukkien, niiden syömäjälkien tai aikuisten yksilöiden havainnoiminen kertoo lajin sen hetkisestä esiintymisestä alueella.

5.1.2 Lähtötiedot

Hiedanrannan asemakaava-alueiden hyönteispotentiaalin arvioinnissa hyödynnettiin Suomen Lajitietokeskuksen (2025b) havaintoaineistoa uhanalaisista tai lainsäädännöllä turvatuista hyönteisistä ja lisäksi hyödynnettiin seuraavia alueella aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä:

- Tampereen kaupunki. 2016. Hiedanrannan eliöstö- ja biotooppiselvitys. Kaupunkiympäristön kehittäminen. Maankäytön suunnittelu 2016. Tekijä: Kari Korte.
- Ramboll. 2021. Hiedanrannan pölyttäjäseuranta. UNaLab. Tekijä: Elviira Ritari.
- Sitowise. 2021. Hiedanrannan asemakaava 8862. Kasvillisuus-, luontotyyppi- ja hyönteisselvitys. Tekijät: Lauri Erävuori ja Jaakko Kullberg.

Suomen Lajitietokeskuksen (2025b) aineistossa on useampia havaintoja huomionarvoisista hyönteisistä alle 3 km etäisyydellä asemakaava-alueista. Näistä viimeiseksi havaittuja ovat täplä- ja lummelampikorento, täpläpapurikko, *Hygrotus parallelogrammus* -sulkeltajalaji, mailashernekäräsäkäs ja viherkehkäkiitäjäinen (Taulukko 4).

Taulukko 4. Suomen Lajitietokeskuksen (2025b) rekisterissä olevat viimeisimmät havainnot huomionarvoisista hyönteislajeista ja niiden perustiedot.

Laji	Vuosi ¹	Huom. ²	Elinympäristö	Ravinto
lummelampikorento (<i>Leucorrhinia caudalis</i>)	2021	IV (a), Rauh.	järvet ja lammet	petona saalistaa pääosin muita hyönteisiä
täplälampikorento (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	2021	IV (a), Rauh.	järvet ja lammet	petona saalistaa pääosin muita hyönteisiä
täpläpapurikko (<i>Pararge aegeria</i>)	2021	NT, RT	lehdot, korvet, tuoreet kankaat	heinäkasvit
<i>Hygrotus parallelogrammus</i> -sulkeltajalaji	2014	NT	lievästi rehevät vesistöt	petona saalistaa muita hyönteisiä, nuijapäitä ja kalanpoikasiasia
mailashernekärsäkäs (<i>Sitona humeralis</i>)	2013	EN, Erit.	viljelymaat, uuselin ympäristöt	hernekasvit
viherkehräkiitäjäinen (<i>Chlaenius nigricornis</i>)	2013	VU	niittyraunnot, kosteat niityt	petona saalistaa pieniä selkärangattomia

¹Viimeisin vuosi, jona laji on havaittu alle 3 kilometrin etäisyydellä asevakaa-alueista.

²Huomionarvoisuus. Uhanalaisuus IUCN-uhanalaisuusluokituksessa: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, RT = alueellisesti uhanalainen. IV (a) = EU:n luontodirektiivin IV (a) liitteen laji. Erit. = Erittäin suojeltavat lajit (LSA 2023/1066, liite 6). Rauh. = Koko maassa rauhoitetut eläinlajit (LSA 2023/1066, liite 1).

Tampereen kaupungin (2016) eliöstö- ja biotooppiselvityksessä todetaan että ”alueella ei ole paljoa sellaisia elinympäristöjä, jotka todennäköisesti olisivat hyönteistöllisesti arvokkaita”. Potentiaalisimmiksi kohteiksi mainittiin kuitenkin laajimmat kuivahkot niityt ja ketomaiset alueet ja Enqvistin puiston kosteikko. Selvityksessä huomautettiin myös alueen kasvilajiston olevan varsin monimuotoinen.

Rambollin (2020) pölyttäjäseurannassa tarkkailtu alue sijoittuu tämän selvityksen asemakaavojen pohjoispuolelle, mutta se kertoo myös näiden asemakaavojen alueiden hyönteislajistosta. Seurannassa havaittiin kimalaisia, mehiläisiä, muita pistiäisiä, perhosia, kukkakärpäsiä, kärpäsiä, kova-kuoriaisia ja luteita. Niistä mikään ei ollut huomionarvoinen.

Sitowisen (2021) hyönteisselvityksessä selvitetty alue sijoittuu tämän selvityksen asemakaavojen eteläpuolelle, mutta se kertoo myös näiden asemakaavojen alueiden hyönteislajistosta. Selvityksessä ei havaittu uhanalaisia hyönteislajeja ja niille ominaisia ravintokasveja ei selvityksen mukaan juurikaan esiintynyt alueella. Selvityksessä mainittiin kuitenkin kosteikkoalueen ja sen lähiympäristön kukkivan kasvillisuuden sekä ruderaattien alueiden olleen kuitenkin päiväperhoslajistoltaan yllättävän monilajisia. Päiväperhoslajeja havaittiin alueella 22. Etenkin lauhahiipijä, tesmaperhonen ja ketohopeatäplä olivat runsaslukuisia. Kosteikolla oli myös runsaasti tytön- ja ukonkorentoja.

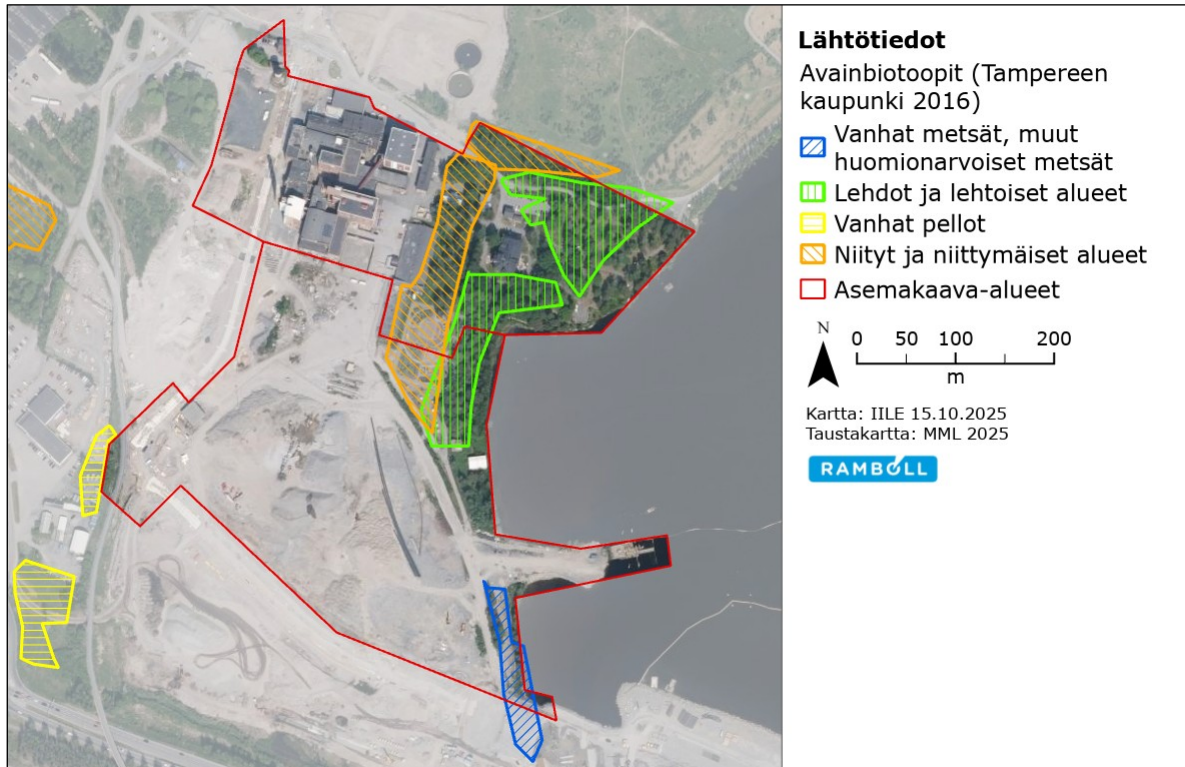
5.2 MENETELMÄT

Aiempien luontoselvitysten (Tampereen kaupunki 2016, Ramboll 2021, Sitowise 2021) ja Ramboll Finland Oy:n tekemän vuoden 2025 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen (ks. luku 2) perusteella pyrittiin arvioimaan Hiedanrannan asemakaava-alueiden elinympäristöjen hyönteispotentiaalia. Sen perusteella arvioitiin lisäselvitystarpeita huomionarvoisen hyönteislajiston osalta.

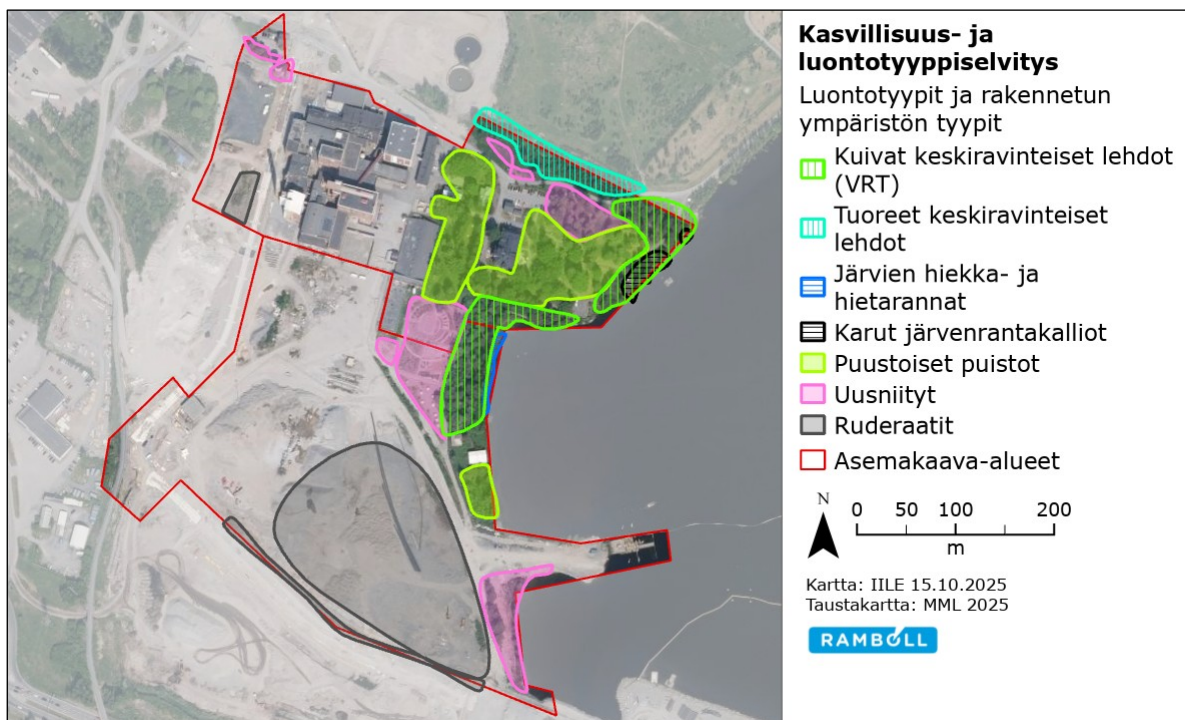
Tavoitteena oli tunnistaa, mitä lajeja eri elinympäristöillä voisi esiintyä. Tämän selvittämiseksi tarkasteltiin, olivatko aiemmin tunnistetut hyönteisille mahdollisesti tärkeät alueet säilyneet vai olivatko ne tuhoutuneet alueella tehtyjen maanmuokkaustoimien seurauksena. Suomen Lajitietokeskuksen (2025b) havaintoaineiston avulla tarkasteltiin, mitä huomionarvoisia hyönteislajeja lähialueella (noin 3 km kaava-alueista) on havaittu ja löytyykö selvitysalueelta näiden lajien ravintokasveja. Lisäksi Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyyppit -selvityksessä (Kontula ym. 2021) mainittujen Pirkanmaan vastuulajien esiintymistä alueella tarkasteltiin.

5.3 TULOKSET

Tampereen kaupungin (2016) eliöstö- ja biotooppiselvityksessä tunnistetut avainbiotoopit sijoittuvat enimmäkseen asemakaavojen 8893 ja 8894 ulkopuoliselle alueelle. Niistä kuitenkin asemakaavojen alueelle sijoittuu lehtoja/lehtoisia alueita ja niittyjä/niittymäisiä alueita sekä asemakaavan 8894 alueelle vanhaa metsää (Kuva 5-1). Tämän vuoden kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä alueen luontoarvoja tarkasteltiin ajankohtaisesti ja rajattiin niin luontotyypejä kuin myös alueen rakennetun ympäristön tyypejä. Näitä havaittiin alueella useita (Kuva 5-2). Osa aiemmin havaituista luontotyypeistä oli tuhoutunut.

Kuva 5-1. Tampereen kaupungin (2016) selvityksen avainbiotoopit.

Kuva 5-2. Rambollin (2025) selvityksen luontotyytit ja rakennetun ympäristön tyytit.

Hyönteisille on alueella tarjolla karkeasti seuraavia elinympäristöjä: rannat, ruderaatit, puistot, lehdot ja uusniityt. **Rantojen** kasvillisuus on vähäistä, joten rantavyöhyke ei tarjoa hyvää elinympäristöä lähialuilla tavatuille lampikorennoille tai sukeltajalajille (Kuva 5-3). Rantavyöhykkeellä voi vähäisissä määrin lentää esimerkiksi ukonkorentoja ravinnonhaussa. Kuitenkin merkittävää huomionarvoista lajistoa rantavyöhykkeellä tuskin esiintyy. Myöskään viherkehäkiittäjäiselle alue ei erityisesti sovellu.

Kuva 5-3. Näsijärven rantamaisemia asemakaava-alueilla.

Ruderaattien kasvillisuus on vähäistä ja maata on muokattu varsin hiljattain (Kuva 5-4). Paikoin kasvaa kuitenkin muun muassa ukontulikukkaa, valkomesikkää ja pietaryrttiä. Paahdeympäristön kasvilajeja alueella havaittiin vähän. Paahdeympäristöjen hyönteisille ruderaatit eivät siis tois-taiseksi sovellu erityisen hyvin. Ne voivat kuitenkin levitä alueelle ajan kuluessa karuissa oloissa viihtyvän kasvillisuuden runsastuessa.

Kuva 5-4. Ruderaattialueita kaava-alueilla.

Puistojen kasvillisuus on yksipuolista (Kuva 5-5). Muutammat istutukset voivat tarjota pölyttäjäille hieman ravintoa, mutta hyönteisten kannalta alueen puistot eivät ole soveltuvia elinympäristöjä. Nurmikot ovat esimerkiksi leikattu lyhyeksi eikä lahoppuuta esiinny.

Kuva 5-5. Puistoja kaava-alueilla.

Lehdot ovat alueella mäntyvaltaisia ja verrattain nuoria, joten ne eivät ole lähialueella havaitulle täpläpaperikolle erityisen soveltuvia (Kuva 5-6). Lehtojen heinäkasvillisuus, jota täpläpaperikko käyttää ravinnokseen, on kuitenkin runsasta ja lehtojen puusto on eri-ikäistä ja paikoin esiintyy aukkoja.

Kuva 5-6. Lehtoja kaava-alueilla.

Uusniityt ovat tarkasteltavien asemakaava-alueiden hyönteispotentiaalisimpia kohteita (Kuva 5-7). Näillä havaittiin runsaasti kuukkivia kasveja kuten ahdekaunokki, punakatko, imeläkurjenherne, masmalo, kultapiisku, ketotuulenlento, kyläneidonkieli, nurmikohokki, metsäapila ja hiirenvirna. Uusniityt voisivat soveltua Pirkanmaan erittäin uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien (LSA 2023/1066, liite 6) vastuulajien, mäkihiilikoin (*Anacamptis fuscella*) ja paahdekiiltokääriäisen (*Grapholita caecana*), elinympäristöksi. Lajit suosivat uuselinympäristöjä ja niiden toukat käyttävät ravintonaan metsäapilaa. Alue olisi soveltuva elinympäristö myös Pirkanmaan erittäin uhanalaiselle ja erityisesti suojeltavalle (LSA 2023/1066, liite 6) vastuulajille tuulenlentopussikoille (*Coleophora filaginella*), jota esiintyy kuitenkin pohjoisimmillaan Valkeakoskella (Kontula ym. 2021). Se elää ketotuulenlennolla, jota havaittiin uuselinympäristöillä monin paikoin. Myös lähialueella havaittu mailashernekärsäkäs voisi viihtyä alueella.

Kuva 5-7. Uusniittyjä kaava-alueilla.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Kasvillisuus ja luontotyypit

Hiedanrannan alue on kauttaaltaan ihmisvaikutteinen, mutta siitä huolimatta siellä on luonnonarvoja. Luonnontilaisia elinympäristöjä ei alueella ole lainkaan. Lainsäädännöllä turvattuja kohteita (luokka 1) tai erityisen tärkeitä kohteita (luokka 2) ei havaittu lainkaan, monimuotoisuutta turvaavia kohteita (luokka 3) havaittiin kaksi ja monimuotoisuutta tukevia kohteita (luokka 4) havaittiin kolme.

Vesitornin kukkula (kohde 1) suositellaan jättämään muuttavan maankäytön ulkopuolelle sen arvokkaan kasvillisuuden vuoksi. Kohteen hoidossa on suositeltavaa ylläpitää alueen nykyisiä valolosuhteita säännöllisellä puun taimien poistolla. Kohdetta voidaan myös niittää kukinnan loputtua, jolloin niittotähteet tulisi viedä pois alueelta, jotta alueen maaperä pysyy köyhänä. Syötävän puiston ja rikastamisniityn (kohde 2) istutettu kasvillisuus suositellaan säästämään nykyisellä paikallaan tai siirtoistutuksin. Rantalehdossa (kohde 3) tulee välttää muuttavaa maankäyttöä. Erityisesti alueen vanhat puut suositellaan säästämään. Kohteella voidaan myös lisätä lahoppua sen luonnontilan parantamiseksi. Kartanopuiston uusniityn (kohde 4) huomioon ottaminen on perusteltua, ja hoitoa suositellaan jatkettavan nykyiseen tapaan. Kartanonpuisto (kohde 5) on suositeltavaa säästää puustoisena, erityisesti vanhoja puita suosien. Puistoalueelle voidaan myös perustaa lisää uusniittyjä. Kaava-alueilla havaitut haitalliset vieraslajit (kurturuusu, komealupiini, viitapihlaja-angervo) tulee hävittää. Vieraslajeja, joita ei ole määritelty haitalliseksi (valkokarhunköynnös, tertuselja) suositellaan hävittämään mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi muiden hoitotoimien yhteydessä.

Linnusto

Hiedanrannan asemakaavojen alue on voimakkaasti ihmisen muokkaamaa, eikä siellä sijaitse erityisiä linnustollisesti arvokkaita kohteita. Kaava-alueen tehdasrakennus tarjoaa kuitenkin pesäpaikkoja rakennuksissa pesiville linnuille, kuten pääskyille, tervapääskyille, lokkilinnuille, kyyhkyille sekä naakoille. Kaava-alueiden merkittävin yksittäinen linnustollinen kohde oli tehtaan säiliörakennuksen rakenteissa sijaitseva räystäspääsky-yhdyskunta, jossa oli vähintään 16 pesärakennelmaa. Nämä ja muut toistuvasti käytössä olevat pesät on suojeltu luonnonsuojelulailla. Rakennuksiin tehtävän saneerauksen tai muiden toimenpiteiden aikana on varmistuttava siitä, ettei käytössä olevia pesiä tuhota tai niihin pääsyä estetä. Jos tämä on välttämätöntä, on pesän häirinnälle tai hävittämiseksi haettava poikkeuslupa LSL (9/2023):n mukaisesti.

Osa rakennuksista oli selvitysaikaan huputettu, mikä on saattanut tukkia aiemmin käytössä olleita lintujen pesäpaikkoja. Tästä syystä myöskään kaikkia mahdollisesti aiemmin käytössä olleita pesäpaikkoja ei voitu kartoittaa. Tehdasrakennuksessa on aiempien selvitysten perusteella (esim. Suhonen 2023) pesinyt ainakin tervapääskyjä, mitä selvitysvuonna 2025 havaittiin ainoastaan lentävän tehtaan ympäristössä. On siis mahdollista, että näiden pääsy pesäpaikoille on estynyt. Varmuutta asiasta ei saatu.

Tekopesien rakentamisella voidaan kompensoida menetettyjä pesäpaikkoja erityisesti tervapääskyn sekä haara- ja räystäspääskyn kohdalla. Tekopesien sijoittelu on tärkeää, ja niitä onkin suositeltavaa rakentaa mahdollisimman lähelle hävitettyjä pesäpaikkoja mieluiten rakennukseen itseensä tai muutoin avoimelle paikalle, mistä linnut löytävät ne helposti. Tervapääskyt eivät välttämättä löydä helposti uutta pesäpaikkaa vanhan tuhouduttua, ellei uusi pesäkolo sijaitse samassa paikassa missä vanha kolo oli sijainnut. Toisaalta kauemmaskin hävitetystä pesäpaikasta rakennetut tekopesät saattavat auttaa ylläpitämään paikallista populaatiota, vaikka niihin asettuvat parit eivät olisikaan samoja kuin hävitetyissä pesissä pesineet.

Lepakot

Johtopäätöksenä todetaan, että tarkastetuista rakennuksista (Kuorimo, Verstas, Vesilaitoksen pohjoisosa, Ronttila, Insinöörikonttori ja Pumppaamo) ei löytynyt merkkejä lepakoiden nykyisestä tai viimeaikaisesta käytöstä, eikä tehdasalueella havaittu lepakoita millään selvityskerralla (ei poistumisia rakennuksista, ei lentelyä eikä saalistusta); rakennukset ovat lämmittämättömiä eivätkä siten sovellu talvehtimiseen, ja vaikka Vesilaitoksen pohjoisosan puukattorakenne vaikutti rakenteellisesti potentiaaliselta päivälepopaikalta, tarkennetuista käynneistä ja detektoriseurannasta huolimatta havaintoja käytöstä ei saatu. Aktiiviselvityksen havainnot keskittyivät kartanoa

ympäröivään puistoon ja kartanon eteläpuoliseen rantametsään, joissa havaittiin vähintään kaksi lajia (pohjanlepakko sekä viiksisiippa/isoviiksisiippa -ryhmän laji) ja useita yksilöitä; kokonaisnäytön perusteella kyseinen vyöhyke täyttää lepakoille merkittävän II-luokan alueen kriteerit (EURO-BATS), eli aluetta käytetään säännöllisesti ruokailuun ja liikkumiseen, ympäristö on lajeille tyypillinen ja kesäkaudella alueella esiintyy useita lajeja, mikä on yhdenmukaista aiempien selvitysten kanssa. Suosituksena maankäytön ja suunnittelun tulee ottaa II-luokan alueen arvo huomioon: turvataan yhtenäinen ja pimeä ekologinen yhteys puistosta rantametsään ja edelleen rannan suuntaisesti, rajoitetaan valosaastetta sekä ylläpidetään hyönteistuotantoa ja monimuotoista kasvillisuutta. Elinympäristön hoitona voidaan lisätä lepakoille soveltuvia pönttöjä puisto- ja rantametsävyöhykkeelle sekä säilyttää ja vahvistaa puustollisia yhteyksiä (reunavyöhykkeet ja latvustokäytävät, erityisesti vesirannan suuntaisesti).

Hyönteispotentiaali

Hiedanrannan asemakaavojen 8893 ja 8894 alueilla hyönteisille potentiaalisimpia elinympäristöjä ovat uusniityt, joita alueella on muutama kuvio. Niiden alueella havaittiin runsaasti kasvilajeja ja tämä havainto on yhtenevä Tampereen kaupungin (2016) tekemää selvitystä. Monet hyönteislajit ovat vaikeasti tunnistettavissa, niiden osajia on vähän ja näillä pienillä asemakaava-alueilla liikkuu todennäköisesti vähän hyönteishavainnoijia. Siksi huomaamattomien lajien kuten pienperhosten ja pienten kovakuoriaisten esiintymät tunnetaan alueella huonosti. Esimerkiksi alueella voisi elää mäkihiilikoita ja paahdekiiltokääriäistä, mutta niiden esiintymistä ei ole alueella selvitetty.

Ensisijaisesti Hiedanrannan alueella suositellaan säilyttämään elinympäristöt, etenkin uusniityt ja lehdot, nykyisen kaltaisina. Elinympäristöjen tilaa suositellaan parantamaan myös esimerkiksi niittämällä niittymäisiä alueita kasvien kukinta-ajan jälkeen heinä-elokuussa. Niittotähteet olisi syytä jättää muutamaksi päiväksi paikalleen, jotta kukkien siemenet varisevat maahan. Tämän jälkeen tähteet suositellaan viemään pois, jotta maaperä köyhtyy. Näin pölyttäjille olisi tarjolla paremmin ravintoa.

Mikäli niittymäisille alueille suunnitellaan maanmuokkaustoimia, joiden yhteydessä nykyiset elinympäristöt tuhoutuisivat, suositellaan huomionarvoisten hyönteisten, kuten erittäin uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien mäkihiilikoin ja paahdekiiltokääriäisen, esiintymistä alueella kartoittamaan. Tämän voi tehdä etsimällä toukkien syöntijälkiä niiden ravintokasvien lehdistä ja tarkkailemalla aikuisia yksilöitä niiden lentoaikana. Mäkihiilikoin toukka kutoo seitillään metsäapilan lehdestä kääreen.

7. LÄHTEET

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta (lintudirektiivi). Euroopan unionin virallinen lehti, 53(L 20), sivut 7–25. <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/2019-06-26>

Faunatica. 2015. Tampereen Lielahden alueen lepakkoselvitys vuonna 2015. Loppuraportti.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.). 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 703 s. <http://hdl.handle.net/10138/299501>

Järvi, J., Lähteenaro, M. & Sihvonen, P. 2020. Suomen hyönteiset – Lahkojen tunnistusopas. Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus, Helsingin yliopisto. Helsinki. 56 s.

Kassi, T., Jalkanen, J., Pursiainen, A., Mahlio, O., Hannula, A., Huttunen, J., Nieminen, E., Halme, P., Tuomisaari, E., & Lähde, E. (2025). Rakennetun ympäristön luontotyypit ja niiden ekologisen tilan arviointi. Luonnos 27.3.2025. ARVO- ja BOOST-hankkeet.

Kemppainen, R. 2017. Perinnemaisemien inventointiohje. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Raportteja 25: 2017. URN:ISBN:978-952-314-575-7

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki, Suomen ympäristö 5/2018, 388 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4819-4>

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4816-3>

Kontula, T., Raunio, A., Lehikoinen, A., Heilala, T., Kolu, S., Liukko, U.M., Rytteri, T. & Teeriaho, J. 2021. Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyypit. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20/2021.

Luonnonsuojelulaki 2023/9. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230009>

Maanmittauslaitos. 20245. Karttapaikka. Lataa paikkatietoaineistoja. <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/tiedostopalvelu?lang=fi>

Metsäkeskus. 2025a. Avoin metsävara- ja luontotieto. Aineistot paikkatieto-ohjelmille. Paikkatietoaineistot. <https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luontotieto/aineistot-paikkatieto-ohjelmille/paikkatietoaineistot>

Metsäkeskus. 2025b. Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt. Luettu 1.10.2024. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/metsien-suojelu-ja-elinymparistojen-hoito/metsalain-erityisen-tarkeat-elinymparistot>

Metsälaki 1093/1996. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>

Mäkelä, K. & Salo, P. 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (2. korjattu painos). Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. 374 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5394-5>

Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (luontodirektiivi). Euroopan unionin virallinen lehti, erityispainos 1995, luku 15, nide 11 (L 206/7), sivut 114–158. <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj>

Pirkanmaan liitto. 2025. Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyypit -selvityksen karttapalvelu. <https://experience.arcgis.com/experience/381dab58c327472a8acb882a2a78bd92/page/Karttapalvelu%3A-Uhanalaiset%20selvitykset>

Ramboll. 2021. Hiedanrannan pölyttäjäseuranta. UNaLab.

Sitowise. 2021a. Hiedanrannan asemakaavat 8862 ja 8793. Lepakkoselvitys.

Sitowise. 2021b. Hiedanrannan asemakaava 8862, Kasvillisuus-, luontotyyppi- ja hyönteisselvitys.

Sopimus Euroopan lepakoiden suojelusta 104/1999. EUROBATS. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990104/19990104_2

Suhonen, P., 2023. Linnustoidinkaattorin lajistosiselvitys 2023. Raportti. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.

Suomen Lajitietokeskus. 2025a. Laji.fi lajikuvaukset. Hyönteiset – Insecta.

Suomen Lajitietokeskus. 2025b. Laji.fi-tietojärjestelmä. Aineistopyyntö Virva-rajauksella hyönteislajeista. Rekisteripaiminta 13.10.2025.

Suomen Lajitietokeskus. 2025c. Laji.fi-tietojärjestelmä. Aineistopyyntö Virva-rajauksella kasvilajeista. Rekisteripaiminta 28.7.2025.

Suomen Lajitietokeskus. 2025d. Punakatko – *Torilis japonica*. Luettu 8.10.2025.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry (SLTY). 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille.

Suomen ympäristökeskus (Syke). 2017. Metsäkasvillisuusvyöhykkeet ja niiden lohkot. Paikkatietoaineisto. https://www.Syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Paikkatietoaineistot/Ladattavat_paikkatietoaineistot . Ladattu 8.2.2024.

Tampereen kaupunki. 2016. Hiedanrannan eliöstö- ja biotooppiselvitys.

Vesilaki 587/2011. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>

Vieraslajit.fi. 2025. Usein kysyttyä. <https://vieraslajit.fi/info/i-92#mika>. Luettu 8.10.2025.

Villi Vyöhyke. 2021. Luonnonkasvillisuuden jatkokäytön mahdollisuudet. Uudenlaisen luontoselvityksen pilotoiminen Hiedanrannan alueella.

Österman, E. M., Koistinen, M. M. J., Kaunisto, K. M., Österman, I. A. E., Teräs, A. A., Räikkönen, J., & Sääksjärvi, I. E. 2025. The first record of Brachycyrtinae (Hymenoptera, Ichneumonidae) in Finland. Biodiversity Data Journal, 13, e161537. <https://doi.org/10.3897/BDJ.13.e161537>

Liite 1

Mäkelä ja Salon (2024) Luopas-oppaan arvottamisen luokitus ja kriteeristö.

Taulukko 5. Yksinkertaistettu esitys Mäkelä ja Salon (2024) arvoluokituksesta.

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet	Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet	Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet	Luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet
<ul style="list-style-type: none"> • Natura- ja luonnonsuojelualueet • Suojeluun varatut alueet • LSL:n tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät • vesilain 2. luvun 11 § luontotyyppien esiintymät • luontodirektiivin liitteen IV (a) eläinlajien lisäaentymis- ja levähdyspaikat • luontodirektiivin liitteen IV (b) kasvilajien esiintymispaikat • LSL 73 §:n petolintujen pesäpuut • LSL:lla suojeltujen luontotyyppien raajatut esiintymät • LSL:n erityisesti suojeltavien eliölajien raajatut esiintymispaikat • luontodirektiivin liitteen II lajien raajatut esiintymispaikat • lintudirektiivin lajien raajatut esiintymispaikat • luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit² • LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit² 	<ul style="list-style-type: none"> • Valtakunnallisesti arvokkaat luontokohteet • Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet • Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet • Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät • Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät • Maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet¹ • LSL:lla suojeltujen luontotyyppien rajaamat esiintymät² • Luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamat merkittävät esiintymispaikat² • Lepakoille tärkeät saalistusalueet² 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat muut kokonaisuudet • Maakunnalle ominaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät¹ • Maakunnan vastuulajien merkittävät esiintymät¹ • Paikallisesti arvokkaat luontokohteet² • Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät² • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut esiintymät² • Uhanalaisten lajien muut esiintymät² • Lintudirektiivin lajeille tärkeät kohteet² • Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymispaikat² 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet • Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät² • Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät² • Kohteet, joilla esiintyy yksittäisiä huomiionarvoisia, pienipiirteisiä luonnonarvoja² • Lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt² • Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet²

¹ Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat.

² Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat.

Liite 2

Koostekarttoja asemakaavojen 8893 ja 8894 luontoselvityksistä.

